

GREVLINGEN

Medlemsblad for Naturvernforbundet i Oslo og Akershus

...MEN BAKOM SYNGER OL 2022

BESTILL MARKAKALENDEREN FOR 2013 – SE SISTE SIDE

NATURVERNFORBUNDET
I OSLO OG AKERSHUS (NOA)

De olympiske leker og det enkle friluftsliv har ett mål felles – tanken om en sunn sjel i et sunt legeme. Men der slutter også all likhet. Man blir et godt menneske av å gå i skogen. En skogstur passer i alle aldre, og foretas i alle aldre! Alltid er det noe å stoppe opp og se på – en lavskrike på ertende nær avstand, elgbein som nesten går i ett med granleggene i et skogholt, en firbent ledsager som gjerne vil ha leverpostestykket ditt, etc.

Idrett på OL-nivå skaper langt flere tapere enn vinnere, skaper og fremmer ekstrem konkurransementalitet, der samarbeid og samhold blir erstattet med forakt for de svake. Fullstendig glemt er Coubertins tanke om en sunn sjel. Idrett på OL-nivå krever hundrevis av timer intens trening, som i høy grad fører til livsvarige idrettskader. Glemt er nok tanken om et sunt legeme. OL er blitt et tyngende mega-arrangement, som statene føler at de må være med på. Det er prestisjegivende blant de ufornuftige. For å få lost det igjennom demokratisk, må arrangementet alltid underkalkuleres. Daglig leder Gjermund Ander-

sen tar opp det grenseløse pengesluket OL er, og hva vi kunne få i stedet.

NOAs styreleder Øvind Grimmer viser til imponerende tiltak for en markering av 100-års jubileet i 2014, med aktive grupper og utvalg.

Kommunalt selvstyre hindrer miljøvern. Mange vil synes at det er en drøy påstand, mange ser det som ideelt at avgjørelser tas så nær rota som mulig. Men det går bare ikke alltid. En del saker er for viktige til å overlate til kommunene. Det finnes mange eksempler på uheldige avgjørelser. Vi har sett det i forvaltningen av naturmangfold, kulturminner og viktige arealer for allmennhetens friluftsliv. Kommunistene kjenner presset fra ressurssterke sambygdinge. Satt opp mot nedbygging, vekst, utvikling og arbeidsplasser blir slike verdier aldri tunge nok. Som lederen i Bygdekvinnelaget ganske riktig påpeker i et innlegg i Klassekampen, er jordvern et slikt område.

Gammelskogen svinner i NOAs nærområder. Her bringer vi en detaljert og meget grundig oversikt

over utviklingen. Virkelig forstemmende. Det er mektige motkrefter mot våre felles rekreasjonsområder. **Sykkelen** har et betydelig større potensiale som transportmiddel i byen enn bruken i dag tilsier. Den kan konkurrere med bilen med hensyn til rask og eksklusiv transport fra for eksempel bolig til arbeidsplass, men da må sykkelen tas på alvor. Dette må gjentas. Det går for langsomt med utviklingen. Forseggjorte tråkk-alleer er et spennende og helsebringende alternativ til bil og supplement til bane.

Østmarka nasjonalpark. Østmarkas venner har lagt frem et velbegrunnet og spennende forslag. Vi får en fin innføring i dette heftet.

Vindmøller er et fenomen som rykker stadig nærmere vårt distrikt også. Den prisverdige bærekraftige energikilden har sine åpenbare skyggesider. Styreleder legger dem på bordet.

Sist, men ikke minst. Har du hørt om **økologisk dannelse?** Hygg deg med bokomtalen, måtte den føre til kjøp og etterfølgelse!

Frithjof Funder, redaktør

GREVLINGEN

Medlemsblad for Naturvernforbundet i Oslo og Akershus
Maridalsveien 120, 0461 Oslo
Telefon 22 38 35 20 noa@noa.no www.noa.no
Bankgiro 1280.05.02347

Redaktør: Frithjof Funder, tlf. 22 21 14 71, e-post: hfunder@online.no
Redaksjonsassistent: Tom Ekeli, tlf. 47 40 01 81, e-post: tomekeli@online.no
Redaksjonen avsluttet 30. juli 2012.

Forsidebildet viser ovarennet på Holmenkollbakken i lett dis, sett gjennom et skogholt. Foto: red.

© Naturvernforbundet i Oslo og Akershus 2012
All tekst i artiklene kan fritt gjengis med referanse til Naturvernforbundet i Oslo og Akershus' kvartalsskrift Grevlingen, årgang, nummer, artikkelforfatter og artikkel.
Fotografiene skal kun kunne gjengis etter innhentet tillatelse av fotograf og Grevlingens redaksjon.

ISSN 0803-6357

Grevlingen blir trykket på 100% resirkulert papir og er miljøvennlig produsert og derfor svanemerket.
Trykk: IT Grafisk Opplag: 5.100

Innhold

- Aktivitetsplan
- OL 2022 – et bomskudd
- NOA på vei mot 100-årsjubileet
- Kommunalt selvstyre hindrer miljøvern
- Dikt av Wergeland
- Gammelskog på vikende front
- Tråkkallé – alternative transportsystemer for Oslo
- Prismer på nyfrossen myr
- Østmarka nasjonalpark
- Vindmøller
- Stillehavs-østers i Oslofjorden
- Om å møte et tre
- Jørgen Stubbesitter
- Sett og sakset
- Bokspalten

AKTIVITETSPLAN

Kommende arrangementer
(Hvis ikke tid og sted er angitt, sjekk www.noa.no)

August

26.8.2012: Tur fra Kirkeby skole over Kirkebyhøgda til Ravnaldalen i Nittedal. Oppmøte kl. 10.00 ved Kirkeby skole. Turen arrangeres av Turkameratene i Nittedal. NOA medvirker. Turleder: Per Kristen Gisleberg (mob: 995 80 336)

September

2.9.2012: Sidesprang til Øvre Blanksjø. NOA gir et tilbud til Markapublikumet om en annerledes opplevelse på veien fra Store Åklungen til Sognavann. Eventyrskogstien er betjent fra kl. 12.30 til 17.00.

12.9.2012: Kveldstur i Mærradalen. Oppmøte ved Huseby skole (Østeråsbanen til Hovseter) kl. 17.30. Vi følger bekken gjennom den spennende Mærradalen ned til Radiumhospitalet. Her går det buss til Smestad og T-bane videre mot byen. Turen varer ca 1,5 time. Turleder: Jens Gram, NOA (mob: 920 28 313)

23.9.2012: Tur til Lusevasan i Lillomarka. Tur fra utfartsparkeringsen ved Skytta barnehage i Nittedal til Skytta – Lusevasan – Romstjernet – Røverkollen - Skytta. Oppmøte ved barnehagen kl. 10.00 Turen arrangeres av Turkameratene i Nittedal. NOA demonstrerer eventyrskogenes kvaliteter. Turleder: Martin Veastad (mob: 900 44 431)

Oktober

2.10.2012: OBS «Onsdagsforum» på en tirsdag! . «Oslo som blågrønn by?» Foredrag ved Ellen de Vibe, Oslo kommune. Oslo er i sterk vekst. Hvordan kan Oslo også i framtida bli en god by å bo i? Hvilke kvaliteter må vernes? Ellen de Vibe, direktør for Plan- og bygningssetaten presenterer sine og etasens visjoner for opprettholdelse av Oslo som den blågrønne byen. Kl. 18.00, Café Abel, Vestgrena.

7.10.2012: Tur til Østmarka naturreservat. Vandring og informasjon om forslaget til Østmarka nasjonalpark. Turen arrangeres av Østmarkas Venner. Oppmøte kl. 10.30 ved parkeringsplassen ved Myrdammen ved Nordby bruk som ligger NV for Tomter og syd for Lillestrøm. Det oppfordres til samkjøring. Turen vil ta ca. 6 timer. Husk mat, drikke og vannrett fottøy. Turleder: Johan Ellingsen (mob: 909 21 568)

24.10.2012: Onsdagsforum. «Grøntstrukturen i Oslo.» Foredrag ved Kine Halvorsen Thorén, UMB. Den historiske utviklingen av grønne lunger og grønne korridorer i Oslo vil bli presentert. Kl. 18.00, Café Abel, Vestgrena.

November

7.11.2012: Onsdagsforum. «Bokkvaliteter i Stor-Oslo.» Foredrag ved Marius Nygaard, Arkitektthøgskolen. Befolkningsvekst øker presset på Oslo som den grønne byen. Nytenking

er nødvendig, hva kan arkitektene bidra med? Marius Nygaard, Arkitektthøgskolen i Oslo, presenterer ideer og forslag. Kl. 18.00 Café Abel, Vestgrena.

18.11.2012: Tur til Nordre Øyeren og Leira. Verdier og utfordringer i forvaltningen av Nordre Øyeren naturreservat og naturområdene på Leirelvsetta blir presentert. Tur og befaring. Oppmøte kl. 10.30 på Lillestrøm stasjon (utgang syd). Tog fra Oslo til Årnes kl. 10.09, Lillestrøm kl. 10.21. Vi stiller med personbiler, drar først til Leira/Stilla, deretter til Fetsund hvor vi besøker Natursenteret på Fetsund Lenser. Været avgjør om vi tar lunsj her (inne) eller ute seinere. Herfra reiser vi til Søndre Bjanen og går utover Jørholmen i naturreservatet til fugletårnet. Tog tilbake fra Fetsund stasjon kl. 16.02 eller 17.02. Ta med varme klær, matpakke, vannrett fottøy og gjerne kikkert. Vi håper å se og høre sangsvaner og andre overvintrede fuglearter, samt spor etter pattedyr i reservatet. Pga biltransporten må vi ha bindende påmelding til NOA. Turleder og arrangør: Mette Sperre, Naturvernforbundet i Fet. (mob: 906 81 147)

21.11.2012: Onsdagsforum. «Regional plan for areal og transport.» Foredrag ved Heidi Sørensen, Stortinget. Regional plan for areal og transport i Oslo og Akershus – et viktig verktøy for bevaring av natur- og kulturlandskap, begrenning av trafikkarbeid og utvikling av et bærekraftig og menneskevennlig botilbud i Osloregionen. Kl. 18.00, Café Abel, Vestgrena.

Desember

5.11.2012: Onsdagsforum. «Åpne kilder til naturdata på nettet.» Foredrag ved Jan Häusler, Naturvernforbundet i Asker. Naturforvaltningen baserer seg på fakta og registreringer av naturverdier, mange av disse er tilgjengelige på nettet. Naturvernere må kjenne til disse dataene for å vurdere om det er tatt tilstrekkelig hensyn til registrerte forekomster. Dette gjelder både ved hogstmeldinger, reguleringsaker og kommuneplaner. Vi vil se på de viktigste kildene for naturdata og kartdata, og vise hvordan man kan sette disse sammen i en nettleser eller ved å bruke fri programvare. Kl. 18.00 Café Abel, Vestgrena.

Onsdagsforum-møtene på Café Abel varer i ca. to timer. Første timen er viet foredrag, den andre timen er åpen for spørsmål og diskusjon. Det er hyggelig om vi møtes tidligere for å spise eller blir igjen etter møtet for å slå av en prat. Café Abel ligger like ved stoppestedet Jon Colletts plass for trikk 17 og 18 til Rikshospitalet.

Vi tar forbehold om endringer i programmet. Følg med på NOAs nettsted www.noa.no

OL 2022 – et bomskudd

av Gjermund Andersen

«Alle vil ha OL i Oslo i 2022», sier idrettspresidenten. Vil alle det? Er det ikke på tide å diskutere hva vi vil med idretten? En sunn sjel i et sunt legeme er vel, eller burde i det minste være, hovedbegrunnelsen for de enorme overføringene fra det offentlige til idrett. Å sikre folkehelsen og forebygge sykdom er viktige og riktige investeringer i framtiden. Men er idrett svaret? *«De statlige midlene skal først og fremst komme den frivillige, medlemsbaserte idretten til gode, samt stimulere til og legge til rette for utøvelse av egenorganisert fysisk aktivitet.»*

Så sier Regjeringen i Statsbudsjettet. Og i praksis går det store offentlige summer til idrettsanlegg, både ved direkte overføringer, tippemidler, momsfratak og på mange ulike måter. Men er det en kostnadseffektiv investering i folkehelsen?

Økende fedmeproblemer i befolkningen som et resultat av inaktivitet løses ikke ved store overføringer til dem som allerede er aktive eller er i sosiale relasjoner som motiverer til å ta vare på helsa. Slik sett er det et paradoks med de store overføringene til alskens spesialanlegg for idrett. Milliardbeløp som overføres til tross for at de aller fleste aktive idrettsut-

øvere har falt fra i god tid før de er fylt 18 år. Er målet folkehelse og forebygging bør pengebbruken rettes i en annen retning: Til friluftsliv!

Ta et eksempel: **For prisen av den nye Holmenkollbakken, som bare kan benyttes av et svært begrenset antall personer, kunne vi ha ervervet hele Marka og sikret den en skjøtsel på linje med Oslo kommunes skoger, som er verdensledende på et bærekraftig, opplevelsesorientert byskogbruk.** Til glede for alle de 1,2 millioner mennesker som sokner til disse herlighetene. Og hva kunne vi vel fått for et OL? Sikring av alle bymarkene, av badestrender og kystsoner tilgjengelig for allmennheten? Eller til opplæring av kommende generasjoner og nye landsmenn til friluftslivets enkle gleder, for eksempel ved å sette av tid og penger til friluftsliv på skolens timeplaner?

Det er gjennom forskningen svært godt dokumentert at friluftsliv og naturopplevelse er en svært viktig faktor for folkehelsen, fysisk som psykisk. Friluftslivet er også en del av vår kultur og identitet, og er i sin enkleste form så godt som gratis – uten krav til spesialutstyr eller tung tilrettelegging. Og ikke minst: Enkelt friluftsliv er en bærekraftig aktivitet –

som kan utøves uten forbruk av fornybare ressurser og med lav energibruk.

En konklusjon fra forskningen det er verdt å merke seg:

«Helseeffekten av fysisk aktivitet øker betydelig, dersom aktivitetene foregår i natur.»

Å få folk ut i Marka og by dem på gode naturopplevelser er således godt helsefremmende arbeid. Å bruke idrettspengene til å sikre arealer for friluftsliv er trolig en langt bedre investering i framtiden, enn å putte dem i et OL-arrangement. En satsing på enkelt friluftsliv ville også være solidaritet i praksis: Satsing på allmennheten, med mulighet til å fange opp de svakeste og våre nye landsmenn, og med framtidige generasjoner, hvis livs- og aktivitetsmuligheter avhenger av at vi i vår generasjon avstår fra overforbruk, og tilpasser vårt økologiske fotavtrykk til det kloden tåler.

Satt på spissen: Det er mye mer helse for den enkelte i å gå på tur enn å sitte og se idrett på TV. Derfor sier ikke alle «ja» til et OL i Oslo i 2022. Vi trenger ikke flere gigantarrangementer, det vi trenger er en bærekraftig og kostnadseffektiv satsing på folkehelsen gjennom satsing på friluftsliv, naturopplevelse og breddeidrett. Ikke seer-sirkus.

NOA på vei mot 100-årsjubileet

av Øivind Grimmer, styreleder i NOA

NOA ledes daglig av Gjermund Andersen. Til hjelp har han fylkessekretær Elen Margrete Søreide Lie som er ansatt på deltid. De gjør en formidabel innsats. Det er et stort antall saker og henvendelser som til enhver tid skal behandles. Til hjelp har de en lang rekke aktive medlemmer som på frivillig basis bidrar med uvurderlig hjelp. Her skal ikke nevnes grupper som er viktige for den daglige drift som Markagruppen, driftsstyret for Frønsvollan, Grevlingens redaksjon og kalendergruppen, regnskap og datastøtte, men fokuserer på grupper og utvalg som er viktige for 100-års jubileet i 2014:

Jubileumsutvalget vil lage planer og føringer for hvordan naturvern skal fremmes i forbindelse med jubileet. NOA mener at «gammeldags» naturvern fortsatt er en høyt prioritert oppgave. Det kan være nye naturreservater, men også grønne lunger eller grønne korridorer i byområder i tillegg til landskapsvern.

Ungdoms- og foryngelsesutvalget er et viktig og spennende utvalg som vil fokusere på rekruttering av nye og yngre medlemmer for å stoppe forgubbingen av organisasjonen. Utvalget vil arbeide med hvordan yngre mennesker i dag kommuniserer og hvordan de helst vil motta informasjon for eksempel i forbindelse med de nye sosiale media. De vil også kartlegge og prioritere hvilke saker som engasjerer yngre medlemmer i dag og hvordan sakene best kan følges opp i praksis.

Arrangementskomiteen gjør en

stor innsats i dag med å arrangere turer for medlemmene enten med egne turledere eller ved kontakt med andre organisasjoner. Komiteen kontakter forelesere til NOAs onsdagsfora og står for den praktiske gjennomføringen av disse kveldsmøtene. I forbindelse med 100-årsjubileet vil denne komiteen ha ansvaret for å gjennomføre en lang rekke turer, møter og arrangementer.

Bokkomiteen er i full gang med å utarbeide en jubileumsbok. Flere personer er allerede i gang med sine bidrag. Denne boken vil profilere NOA og forhåpentligvis også bidra til organisasjonens økonomi.

Huskomiteen vurderer om de nåværende lokalene i Maridalsveien 120 (Vøienvolden) er best egnet eller om det finnes alternative lokaler/hus som har mer plass, er lettere tilgjengelig eller gir bedre økonomi. Det er et mål at NOA har optimale lokaler til 100-årsjubileet.

Økonomiutvalget arbeider kontinuerlig med å bedre inntektene til NOA ved blant annet å se på alternative inntektskilder. 100-årsjubileet krever ekstra økonomi for å kunne bli gjennomført, men gir også muligheter for nye inntektskilder.

Organisasjonsutvalget er et av de viktigste tiltakene for å vurdere om NOA trenger en ny struktur eller organisasjon for å kunne gjennomføre sine oppgaver og nå målene i fremtiden. Utvalget starter sitt arbeid tidlig i høst og vil bli ledet av en person som ikke er knyttet til NOAs styre eller de øvrige komiteene. Utvalget vil minst ha en representant fra hver av de

fire hovedregionene i NOA (Follo, Romerike, Vestregionen og Oslo) eller representanter fra lokallagene utpekt på annen måte. En tidligere styreleder eller styremedlem med stor innsikt i foreningens virke så langt, vil også bli invitert til utvalget.

Utvalget vil vurdere dagens struktur og eventuelle behov for endringer. Dette kan være sammenføring av lokallag eller styrking av disse. Etablering av faggrupper på tvers av lokallagene kan være aktuelt. Større enkeltsaker kan organiseres som prosjekter. Et viktig element er hvordan de aktive i lokallagene kan styrkes ved hjelp av kurs, opplæring og faglige eller sosiale nettverk. Samarbeid og samspill mellom lokallagene kan samordnes på hjemmesiden, Grevlingen og i NOAs Ark. Det kan være aktuelt med et systematisk pressearbeid. Kontakt via sosiale medier bør også vurderes. Utvalget vil stå fritt til velge sitt ambisjonsnivå, prioritere oppgavene og også vurdere andre muligheter og angrepsvinkler.

Utvalget er nedsatt av NOAs styre. En innstilling vil bli behandlet i NOAs styre og sendt på høring i alle ledd i organisasjonen. Et endelig forslag vil bli behandlet på årsmøtet i 2013.

NOAs styre er meget imponert over arbeidet som er utført og vil bli utført av våre frivillige medlemmer i alle komiteer og utvalg. Medlemmer som ønsker å delta i dette arbeidet, er velkomne og bes kontakte sekretariatet på e-post noa@noa.no eller på telefon nr. 2223 8320.

Kommunalt selvstyre hindrer miljøvern

av Gjermund Andersen

En del saker er for viktige til å overlate til kommunene. Som lederen i Bygdekvinnelaget ganske riktig påpeker i et innlegg i Klassekampen, er jordvern et slikt område. Det samme er forvaltningen av naturmangfold, kulturminner og arealer som er viktige for allmennhetens friluftsliv. Satt opp mot nedbygging, vekst, utvikling og arbeidsplasser blir slike verdier aldri tunge nok til å hindre nedbygging og ødeleggelse av nasjonale verdier når kommunene skal bestemme.

Baksiden av medaljen ved kommunalt selvstyre er åpenbar for den som er i stand til å se: Bilkirkegårder og ulovlige fylringer som kommunen får melding om blir liggende årevis uten oppfølging. Lovlige og ulovlige grustak anlegges uten hensyn til miljø. Kommunen avgjør om gigantvindmøller skal etableres, eller de siste vassdrag skal bli offer for rørgatene til «minikraftverkene».

Nedbygging av strandsonen er forbudt, men kommunal dispensasjon gir vei i vellinga, og områder med truete og sårbare arter lar seg også bygge ut, bare kommunen får utøve sitt skjønn. Riving etter årevis med forfall av verdifulle historiske bygninger er også et resultat av kommunens manglende evne og vilje til å følge norsk lov. Og alt det nye som får reises på de mest attraktive tomtene, ofte til sjenanse for øvrige innbyggere, vitner ikke nettopp om et

fungerende lokaldemokrati.

Hovedproblemet er at kommunens hovedoppgave, å sikre innbyggerne de velferdsgoder de har krav på, krever inntekter. Inntekter fordrer skattebetalere og helst mange flere enn det som bor i kommunen i dag. Derfor skal alle kommunene vokse inn i himmelen, for at nettopp de mest attraktive skattebetalerne skal velge nettopp dette bostedet.

Det er på tide å se på natur og utnyttet areal som en verdifull, men begrenset ressurs, akkurat som dyrka jord. Derfor har bygdekvinnel-lederen evig rett i sin utskrivning av medisin: Folk som vil bo sentralt må finne seg i å bo tettere, høyere og trangere, og nye knutepunkter med tett bebyggelse, bundet sammen av god kollektivtrafikk, må legges på uproduktive områder uten store naturverdier eller nærområder som kan gi oss det friluftslivet vi trenger for å motvirke de tiltakende livsstilssykdommer – fedme og psykiske lidelser.

Det er grunn til å rope hurra for bygdekvinne som i klartekst sier fra at vi trenger fylkesmannsapparatet som en overordnet instans som kan holde kommunene i øra. Fylkesmannen er i alt for lang tid vingestekket og tvunget til å bøye seg for kommunalt skjønn. At enkelte partier ønsker å bygge ned Fylkesmannen og gi enda mer vilkårlig makt til kommunene, er den sikreste veien til tap av matjord, kulturlandskap og verdifull natur. Det er ikke slik at kommunene representerer den demokratiske folkeviljen i alle saker. I praksis er det ofte en liten, men sterk elite som kupper makt og meninger, og som får skalte og valte som de vil – ofte på tvers av vanlige folks ønsker og interesser. Så derfor:

Ja til Fylkesmannens fortsatte kontroll av kommunenes arealforvaltning og overoppsyn med at våre felles interesser blir ivaretatt, også på tvers av kommunestyrenes utbyggingsiver!

GRØNT DIKT

Henrik Wergeland om gamle trær

Selv elsker jeg intet i naturen så meget som gamle trær
Jeg overveide et lite hus bare for et eneste tres skyld, som stod der
... og endte med at jeg erklærte det for en gud.

Dette lille prosadiktet er foreslått av Jørgen Vogt, Vettakollen.

Gammelskog på vikende front

av Gjermund Andersen

Det siste året har brakt en økt fokusering på skogbruket og dets påvirkning av naturmangfold og opplevelsesverdier i Marka. Ikke uten grunn. Fordi bare mindre deler av skogen hogges hvert år, er det vanskelig for Marka-brukeren å få oversikten over situasjonen, men for den gamle, naturnære skogen er situasjonen i ferd med å bli dramatisk. Mer enn halvparten av artene på den norske rødlisten over truede og sårbare arter hører til i skogen. Hele 1406 arter trues av skogbruk. De fleste av disse artene er avhengige av naturskogliknende miljøer, av gammel skog og av skog med naturlig sammensetning og struktur. Tap av egnede leveområder og oppdeling av disse, er den største trusselen mot disse artene.

Artene i norsk natur er generelt robuste – de tåler mye juling. Vi kan ta fra dem mye av leveområdet, og de klarer seg fortsatt. Men det går en grense – en tålegrense – da ytterligere tap av livsmiljø får dramatiske konsekvenser og artens antall synker dramatisk. Går utviklingen for langt, dør arten ut lokalt. I de vitenskapelige miljøene er man forsiktige med å si hvor grensen går, men når utviklingen når et sted mellom 20–30 prosent av opprinnelig leveområder kan man forvente at fallet begynner. Denne grensen er nådd eller allerede passert for mange arter i Marka. Ser vi på skog eldre enn 120 år (og det er ikke særlig gammel skog i biologisk forstand – grana kan bli 500 år og furua enda eldre), har vi ifølge Landskogstakseringen bare 16 prosent

slik skog på Østlandet. I Oslo-marka er situasjonen enda verre, der er bare 11 prosent så gammel, mens den hos Løvenskiold er nede i seks prosent, ifølge tall fra bedriften (2009). Vi kan med andre ord forvente en økende belastning på skogens mangfold i tiden som kommer.

Så skulle man vel tro at med kunnskap om tilstanden, trusslene og konsekvensene, så ville myndighetene ta grep? Problemet i skogen er en delt forvaltning. Ansvaret for naturmangfoldet og de truede artene ligger i Miljøverndepartementet, mens forvaltningen av skogen ligger i Landbruksdepartementet, som har lange tradisjoner for å være et smalt næringsdepartement. For Markas del påla Stortinget for tre år siden departementet å lage en ny forskrift for skogbruket, slik at det kom i takt med bestemmelsene i Markaloven. Til tross for henstilling om å prioritere dette arbeidet, er det ennå ikke kommet i gang. Og mens departementet trenerer, styrer hogstmaskinene.

Til tross for Stortingets klart uttrykte ønske om at Markas verdier for friluftsliv og naturopplevelse skulle bevares, er skogbrukerne i ferd med å hogge de siste «eventyrskogene» og gammelskogene. Dette skjer i strid med Stortingets behandling av Markaloven, der et stort flertall forutsatte at «egne områder for vern etter § 11 må registreres og sikres mens verneprosessene pågår. I registreringsarbeidet bør kunnskap og kompetanse fra de frivillige naturvern- og friluftslivsinteressene benyttes i arbei-

det med å identifisere aktuelle områder.»

Fylkesmannen har oppfordret Markaorganisasjonene til å sende inn forslag på områder som er så verdifulle for naturopplevelse at de bør vernes etter Markaloven. Til sammen 174 områder kom inn – de flotteste og mest attraktive skogene i hele Marka. På grunn av trange økonomiske rammer, måtte antallet skjæres ned, og det ble startet en prosess som endte med en dokumentasjon av 32 områder. Det er ikke engang sikkert at alle disse områdene får den nødvendige beskyttelsen.

De mer enn hundre områdene som ikke har kommet med i verneprosessen så langt, er uten enhver form for beskyttelse. De forslagene organisasjonene sendte inn, i tillit til at de skulle inngå i en verneprosess, blir i stedet benyttet som prioriteringsliste for skogbrukets hogstplaner. Uerstattelige områder har allerede gått tapt eller blitt skadet, og flere står for tur (se vedlegg). Skogoppsynet gir fortsatt tillatelser til omfattende flatehogster inne i disse foreslåtte eventyrskogene.

Selv om Stortinget forutsatte at naturopplevelse og friluftsliv skal gå foran næringsmessig utnyttelse av Marka, og det er opplagt at friluftslivet er Markas viktigste kvalitet, er det fortsatt kun funn av truede arter som kan føre til modifisering av hogstene i Marka.

Stortinget henstilte også til Landbruksdepartementet om å prioritere arbeidet med nye regler for skogbruk tilpasset den

nye Markaloven, men dette har blitt trenert i mer enn tre år. Fraværet av slike regler gjør at ødeleggelsen av eventyrskogene kan fortsette, med «loven i hånd».

Naturvernforbundet i Oslo og Akershus (NOA) anser fraværet av en beskyttelse som et svik mot friluftslivsinteressene, og krever at alle de 174 foreslåtte verneområdene og all skog eldre enn 120 år i Marka, til sammen ca 11 prosent av skogen, underlegges en hogststopp, et «hogst-moratorium», i påvente av verneprosesser etter Markaloven og Naturmangfoldloven. Der- som friluftsliv og naturopplevelse skal ha forrang i Marka, må både deler av Marka vernes mot skogbruk, og skogbruket må legges om i en retning som ivaretar opplevelsverdier, slik dette praktiseres i Oslo kommunes skoger. Denne virksomheten kan stå som forbilde for fram- synt skogforvaltning og bruk, slik vi ønsker i hele Marka. Skogen i Marka er drevet hardere enn skogen på Østlandet for øvrig. Mens det ifølge Land- skogstakseringen er drøyt 18

prosent skog eldre enn 120 år på Østlandet, er tallet for Oslo- marka bare 11 prosent. Det er derfor svært viktig at de siste restene av naturskogliknende

områder bevares og skjøttes med sikte på opprettholdelse av na- turpreget. Statistikk som doku- menterer situasjonen i Marka kan framlegges.

HOGSTER I FORESLÅTT VERNEDE OMRÅDER

Område	Verneforslagdato	Verneforslag størrelse/ verneverdi ¹	Hogst innvilget/ utført
Øskjevallsbrenna 1. Hole, øst for Kleivstua	Verneplan 1 for eventyrskoger ² 18.11.2009	3.200 da / ***	17.12.2009/Vinter 2010
Øskjevallsbrenna 2	VP1, 18.11.2009	3.200 da / ***	17.12.2009/Vinter 2010
Øskjevallsbrenna 3	VP1, 18.11.2009	3.200 da / ***	Vinter 2010/Vinter 2010
Øskjevallsbrenna 4	VP1, 18.11.2009	3.200 da / ***	Vinter 2010/Vinter 2010
Øskjevallsbrenna 5	VP1, 18.11.2009	3.200 da / ***	Vinter 2010/Vinter 2010
Øskjevallsbrenna 6	VP1, 18.11.2009	3.200 da / ***	18.10.2010/Vinter 2011
Spålsberget i Ringerike, sørøst for Ringkollen	VP1, 18.11.2009	900 da/ ***	Høst 2010/Vinter 2011
Ramsåsen i Bærum, vest for Skui	Verneplan 2 for eventyrskoger 18.03.2011 ³	200 da / **	22.06.2010/ Skal hogges vinter 2012
Elgsbrenna i Hole, sørvest for Løvli	VP2, 18.03.2011 ⁴	1.600 da/ **	08.02.2010
Elgsbrenna i Hole	VP2, 18.03.2011 ⁵	1.600 da/ **	10.02.2010
Hvalpåsen i Hole, Øst for Utøya	VP2, 18.03.2011	2.400 da/ ***	13.05.2011/Høst 2011
Hvalpåsen i Hole	VP2, 18.03.2011	2.400 da/ ***	16.09.2011/Høst 2011
Gruvelia i Nannestad, mellom Sjonken og Hakkim	VP2, 18.03.2011	1.200 da/ ***	Sommer 2010/ Sommer 2010
Kollern i Jevnaker, mellom Bislingen og Tversjøstallen	VP2, 18.03.2011	700 da/ **	Høst 2011/Vinter 2011
Åmotkollene i Bærum Innerst i Lommedalen	Medio mars 2011	Foreslått av Bærums- markas Venner og NOF-Bærum	26.05.2011
Snellingen SV Tranbærtjern Romeriksåsene Sør for bomstasjon Rv 35	VP2, 18.03.2011	1.900 da/ **	23.06.2011
Svartberget – Paradiskollen Romeriksåsene Øst for Stryken st.	VP2, 18.03.2011	2.900 da/ **	11.06.2011
Tørkerudhaugen Ugla i Nordmarka, Øst for Ringkollen	VP2, 18.03.2011	1.000 da/ **(*)	06.01.2012

Hogster i det foreslåtte verneområdet på Øskjevallsbrenna 2009–2011

¹ Verneverdi i NOAs registrering av eventyrskoger (før inngrep)

² VP1: <http://naturvernforbundet.no/noa/nyheter/verneplan-i-for-eventyrskoger-i-marka-article21735-2147.html>

³ Påklaget av NOA med begrunnelse forslag om vern etter Markaloven

⁴ Påklaget av NOA med begrunnelse forslag om vern etter Markaloven

⁵ Påklaget av NOA med begrunnelse forslag om vern etter Markaloven

Tråkkallé – alternative transportsystemer for Oslo

av Eystein F. Husebye

For 25 år siden lanserte jeg et gjennomarbeidet prosjekt for alternativ persontransport i byene. Det ble vist fire ulike systemer: ett for sykkel, ett for ski, ett for vann og ett for fotgjengere. Arbeidet medførte et stort oppslag i Aftenposten Aften den 3. desember 1987. Senere kom NOA på banen, og Oslo Arbeiderparti viste frem alternativene som del av sin «Visjon om Oslo i år 2010». Gjennombruddet for alternativene har uteblitt. Er tiden inne nå?

Fra prosjektbeskrivelsen heter det: «Siktemålet for forfatter har vært å undersøke om det finnes alternativer til dagens transportmetoder som er effektive uten å skade det urbane miljø og som øker opplevelsesinnholdet ved selve reisen i forhold til bil, buss og bane. I beskrivelsen av de foreslåtte transportmetoder brukes derfor enkelte henvisninger til naturen for å lette den følelsesmessige innlevelse hos leseren». Videre het det: «De foreldede systemer for persontransport (i byene) dekker ikke de naturlige behov for mosjon og opplevelser. Det må være et ønskemål å utvikle nye systemer som har disse verdifulle elementer, og som samtidig er effektive og miljøvennlige. Dette er mulig.»

Om finansiering av alternativene heter det: «De foreslåtte transport-systemer bygger på kjent teknologi og på komponenter som finnes på markedet, spesielt innen fritidsindustrien. Organisasjon og finansiering kan følge det mønster som er etablert for de tradisjonelle kollektive transportsystemer.»

Om alternativet **tråkkallé** heter det: «Sykkelen har et betydelig større potensiale som transportmiddel i byen enn bruken i dag tilsier. Den kan konkurrere med

bilen med hensyn til rask og eksklusiv transport fra for eksempel bolig til arbeidsplass, men da må sykkelen tas på alvor. Et kommunikasjonsystem basert på sykkel må, for å konkurrere:

- disponere eget veinett
- banelegemet må yte lav rullemotstand
- kun svake stigninger
- systemet må være tilnærmet vær- og sesong-uavhengig.»

Videre: «Tråkkallé er en sykkelbane hevet over trafikken og med av- og påkjøringer med passende mellomrom. Sykkelbanen beveger seg gjennom en allé av lindetrær. Trestammene utgjør i seg selv en del av bærekonstruksjonen og trekronenes omkransning av sykkelbanen gir syklisten en følelse av noe lett og luftig og om fuglenes flukt.»

Videre: «En allé av lindetrær. Det er særlig treslagene lind og spisslønn som egner seg godt i kombinasjon med sykkelbanen. Disse treslagene er relativt motstands-

dyktige mot forurensninger. Furu-trær har den fordel at de er grønne om vinteren, men egner seg best til å plantes i grupper på åpne områder. Det bør anvendes trær av en alder av ti år eller mer. De vil da ha en totalhøyde på ca fem meter, og bør ha en fri stamme på ca tre meter før kronene begynner. Passende avstand mellom hvert tre vil være syv-åtte meter. Dette er også ganske optimalt som avstand mellom bæresøylene til sykkelbanen slik at trestammer og bæresøyler kan inngå som en visuell enhet i banesystemet/alleen.»

Kostnadsbildet for Tråkkallé ble skissert slik i 1987: «Teoretisk byggekostnad er satt til kr 12 000 pr løpemeteter inklusiv fundamentering. (Bredde tre meter og høyde to og en halv meter – anslått kr 4000 pr m²). Den er tenkt bygget opp som en delvis uisolert konstruksjon i materialer tilpasset bymiljøet og strøket. Kostnad til treplantingen kommer i tillegg.»

Prismer på nyfrossen myr

av Sigmund Hågvar

Jeg går på nyfrossen myr. Bak meg står støvelsporet dypt nede i sammenklemt, sprø torvmose. Foran meg drysser rimet stille fra hvilende røsslyng hver gang foten føres fram. Rett imot står en lav sol.

Omkring meg ligger rester av det første snøkastet som hvite, uryddige flekker. Nesten smeltet vekk, men hardnet til igjen i natt. Det knaser for hvert skritt når en snøflekk passerer.

Men se der framme! Rett imot meg og under den lave sola. Et blinkende mylder av farger! Jeg stopper og stirrer. I motlyset stråler intense blå, gule, grønne og røde punkter mot meg. Og flytter jeg hodet litt til siden, skifter de farge. Det blå kan gå over i skinnende rødt, og det røde over i intenst gult eller grønt.

Jeg er vitne til spillet i naturens prismer: de små iskrystallene på røsslyngens greiner. Vokst fram av nattens tåke sprer de nå strålene fra dagens siste solkast. Fanger først lyset, spalter det opp i farger og bølgelengder, og sender det sortert ut igjen på andre siden. Går jeg langsomt videre, blinker og veksler det i et flimmer av klare, rene fargepunkter.

Så ble jeg et lite under til del i dag.

EN NASJONALPARK I ØSTMARKA

Østmarkas Venner har i mai foreslått overfor byråden for miljø- og samferdsel i Oslo, Ola Elvestuen (V), å opprette en nasjonalpark i de indre deler av Østmarka. NOA er en av støttespillerne. Vi gjengir her sammendraget i sin helhet, samt en del utfyllende punkter noe redigert.

Nasjonalparkene skal dekke variasjonsbredden i norsk natur, men de fleste ligger høyt til fjells eller langt mot nord. Selv 50 år etter at vi fikk vår første nasjonalpark Rondane i 1962, mangler vi en nasjonalpark i de lavereliggende skogsområdene på Østlandet.

Østmarkas indre deler er det eneste skogsområdet på Østlandet som er så uberørt og har så store verneinteresser at det egner seg som nasjonalpark. Derfor er det viktig å ta vare på dette området for kommende generasjoner.

Oslomarka er det viktigste friluftsområdet i Norge. Halvparten av Oslos befolkning bruker Østmarka, og bruken er økende. Markaloven regulerer ikke alle inngrep, herunder skogsdrift med veianlegg og flatehogst. Naturverdiene i Østmarka er ikke godt nok sikret, noe Østmarkas Venner stadig blir minnet om. Med nasjonalparkstatus vil dagens naturverdier bli varig sikret.

Østmarka nasjonalpark blir en brukspark, der hovedformålet er rekreasjon, friluftsliv og økoturisme. Man bør vurdere et størst mulig areal og senke kravet til urørthet.

Når Østmarka blir nasjonalpark, får den høyere status og mer oppmerksomhet. Det betyr blant annet at det opprettes et nasjonalparksenter og at staten bidrar med mer penger til skjøtsel, tilrettelegging og informasjon. Norge mangler også et nasjonalparksenter på riksnivå, og dette knutepunktet kunne legges til hovedstaden dit de fleste turistene ankommer. Henvisning til en nasjonalpark nær byen vil få stor

interesse og kan bli en viktig merkevare.

ØV har så utdypet og begrunnet forslaget. Brev inklusive illustrasjoner er på seks sider. Av plasshensyn er resten av brevet redigert ned. Red.

Påstand: Behovet for nasjonalparker i Norge er dekket.

Svar: De aller fleste av Norges 35 nasjonalparker på fastlandet ligger høyt til fjells eller langt mot nord. For å dekke variasjonsbredden av norske naturtyper mangler vi en nasjonalpark i lavereliggende skogsområder på Østlandet. Da Statens Naturvernråd i 1986 fremmet sin andre nasjonalparkplan (NOU 1986:13), hadde man ett kandidat område til å fylle denne mangelen: Vestmarka i Hedmark, men vernet lyktes ikke. Ser vi på kartet over dagens nasjonalparker i Sør-Norge, finnes ingen i den sørøstlige delen. Unntaket er Ytre Hvaler nasjonalpark, som for det meste er marin. Sør for en linje som kan trekkes mellom nasjonalparkene Femunden, Langsua (tidligere Ormtjernkampen) og Hardangervidda mangler vi en nasjonalpark som kan representere de østlandske skogsområdene.

En nasjonalpark i den indre delen av Østmarka vil sammen med de to etablerte naturreservatene bli et representativt område for de lavereliggende barskogene med tilhørende plante- og dyreliv, på grunnfjellet i Østlandsområdet. Området inneholder mange forekomster av gammel barskog (både gran og furu), noen forekomster av gammel løvskog og rik sump-

skog, et tyvetalls områder for storfugl, intakte og representative myrområder med fugleleiker, mange idylliske skogs- og myrtjern, vann og større systemer av innsjøer og flere høye topper med utsikt (350–400 moh). I noen av elvene er det elve(perle)musling og ørret, flere av innsjøene har kreps, ørret og abbor som de viktigste artene.

Påstand: Østmarka er ikke urørt nok til å bli nasjonalpark.

Svar: Vi mener at de indre delene av Østmarka, øst for Elvåga, fyller kravene i loven. I den nye naturmangfoldlovens § 35 er nasjonalparker definert slik: De indre delene av Østmarka er så lite berørt av tekniske inngrep at de bør kunne fylle lovens krav. Sentralt i forslaget ligger det største inngrepfrie naturområde (ca. 20 km²) innen Oslo, Akershus, Østfold og Vestfold, samt Hedmark og Oppland sør for Gjøvik-Ringsaker-Elverum. Mesteparten av dette ligger innenfor Østmarka naturreservat, men viktige deler vest for reservatet er ikke omfattet av vern. Ettersom Regjeringen har satt seg som mål "å sikre at attværende naturområde med urørt preg blir tekne vare på", er dette i seg selv en tungtveiende grunn til at området bør vernes. En nasjonalpark vil kunne avslutte og fungere som en bufferzone omkring de to naturreservatene Østmarka og Ramstadslottet.

Påstand: Markaloven bevarer Markas verdier godt nok.

Svar: Det stemmer ikke. Selv om

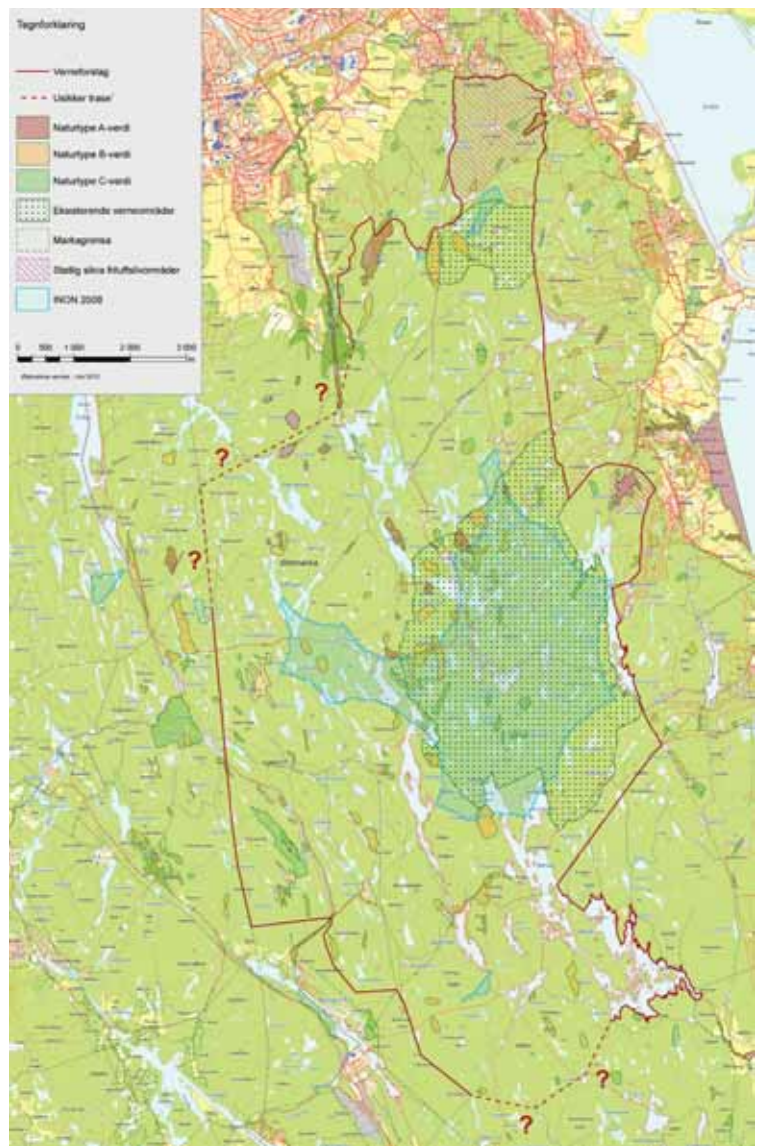
det aktuelle området omfattes av Markaloven, er det under kontinuerlig press med hensyn til ulike inngrep, både fra kantene og inne i området. Markaloven regulerer ikke skogsbruksaktiviteter, og videre skogsbilveibygging og flatehogster er sannsynlig. Kommunene omkring Marka kan søke om dispensasjon for å foreta inngrep innenfor markagrensen. Det samme gjelder statlige etater som f eks kraftlinjer og master etc. Vens etter naturmangfoldloven er det eneste grepet for å bevare dette sammenhengende naturområdet intakt.

Markalovens § 11 om vern av lokale «eventyrskoger» med særlige opplevelsesverdier vil bare omfatte en til to prosent av Marka, og bare i form av mindre partier. En nasjonalpark i indre Østmarka vil bevare den mest intakte delen av Marka på en varig måte, og fremstå som et særlig verdifullt rekreasjonsområde for hovedstadens befolkning. Det bor ca. en halv million mennesker i kort avstand fra Østmarka, og over én million har under en times reisevei.

En nasjonalpark nær Oslo vil profilere byen og kommunene rundt på en svært positiv måte. Sverige har sin Tyresta nasjonalpark like utenfor Stockholm. Dette skogsområdet på 20 km² ble nasjonalpark i 1993, og er omgitt av et reservat på 27 km². Tyresta nasjonalpark er både en turistattraksjon og en rekreasjonskilde for hovedstadens befolkning. En nasjonalpark i Østmarka vil kunne dekke over 40 km². I tillegg kommer de to naturreservatene på om lag 20 km², slik at man kan etablere et verneområde som er adskillig større enn nasjonalparken ved Sveriges hovedstad.

Videre utvikling og muligheter. Som nasjonalpark vil Østmarka få høy status og det vil bli opprettet et nasjonalparksenter med ansatte og et nasjonalparkstyre av folkevalgte fra de omkringliggende kommuner. Det kan bli en kamp mellom kommunene om å få nasjonalparksentret, og plasseringen av det vil avhenge av hvilke arealer som blir vernet. Store deler av det aktuelle området ligger i Akershus, men Oslo kommune

er skogeier på deler av området. Ved opprettelse av nasjonalparksentre settes det gjerne av mye statlige midler til informasjon og skilting, utgivelse av bøker og annen faktaopplysning. Kontrollert økoturisme vil kunne bli en attraksjon og inntektskilde for grunneiere og kommuner. Ved god planlegging bør økoturismen kunne foregå uten å komme i konflikt med Oslo-befolkningens bruk som rekreasjonskilde.

VINDMØLLER

av Øivind Grimmer

Norge har inngått avtaler om fornybar energi. Disse avtalene er basert på det svensk-norske sertifikatmarkedet og er godkjent av Stortinget. Ordningen med grønne sertifikater fungerer slik: Produsenter av fornybar energi tildeles såkalte grønne sertifikater tilsvarende energimengden de produserer. Så forpliktet alle kraftleverandører til å kjøpe en viss mengde grønne sertifikater. Slik blir det skapt en etterspørsel etter energi som er miljøvennlig. Dette er i utgangspunktet meget gledelig, men det kan stilles mange spørsmål ved måten dette gjennomføres på og den effekten det har på vår natur.

Noen er sterkt kritiske til grønne sertifikater. Fagdirektør i Statistisk Sentralbyrå Torstein Bye og professor Michael Hoel ved UiO hevder at grønne sertifikater innebærer en subsidiering i milliardklassen og en straffeskatt for norske forbrukere, uten at det er vist at dette vil gi reduserte klimagassutslipp.

Norge produserte i 2008 142 TWh (milliarder kilowatt-timer) elektrisk energi hvorav 17 TWh ble eksportert. Innen år 2020 skal Norge og Sverige til sammen bidra med nye 26,4 TWh ren energi. Vil dette redusere utslippet av CO₂ og bidra til å stoppe den globale oppvarmingen? Norge er et meget spesielt land. Av elektrisk energi kommer 98 prosent fra vannkraft og er altså fornybar. Vi har dessuten et overskudd av elektrisk energi og eksporterer overskuddet. Ut fra et miljøsynspunkt burde vi altså heller satset

på reduksjon av olje til transport og oppvarming, men det er tydeligvis vanskelig. En tilstrekkelig satsning på kollektivtrafikk er tilsynelatende vanskelig i praksis. For politikere og folk flest synes vindmøller å være symbolet på at en tenker på klimaet ved produksjon av ren, fornybar energi. I spørreundersøkelser oppgir ca. 80 prosent at de er for landbaserte vindmøller.

Når våre styresmakter har definert et mål med hensyn på fornybar energi, ville det vært naturlig at de også hadde laget en plan for hvordan dette skal oppnås, men det er ikke tilfelle. Likeledes ville det vært naturlig at de forskjellige typene av fornybar energi hadde vært vurdert. Tidevannskraftverk har tilsynelatende ikke vært vurdert. Offshore vindkraftverk, som er beregnet til å være mange ganger mer effektive enn tilsvarende landbaserte anlegg, vurderes ikke av NVE (Norges vassdrags- og energidirektorat) da kostnadene er minst dobbelt så høye som landbaserte anlegg. Det er med glede at en registrerer at blant andre Statoil fortsetter sine prosjekter med offshore vindkraftverk. Dette kan bli en fremtidig eksportartikkel for Norge.

For å oppfylle et mål om å produsere mer fornybar energi innen 2020 ser det ut til at den norske stat i stor grad vil basere seg på landbaserte vindmøller. Initiativet til å anlegge nye vindmøller skal være basert lokalt. Hva er så status for vindmøller i Norge? Så langt har NVE gitt 59 konsesjoner på til sammen 4100

MW. 67 prosjekter har fått avslag. Ingen av avslagene er begrunnet med ødeleggelse av natur. Mange av anleggene er anlagt i eller vil bli anlagt i verneverdige naturområder. Et eksempel er Kjølen Vindpark i Halden og Aremark kommuner. Her er det planlagt vindmøller i uberørte området av stor betydning for friluftslivet og turistnæringen. Områdene vil omringe naturreservater i området. Dette kalles vindparker, men er i praksis store industriområder med enorme veianlegg og fundamenter for de kjempehøye turbinnene. Naturmangfoldsloven synes ikke å ha noen betydning når konsesjon skal vurderes. For friluftslivet vil områdene være ødelagt for alltid. NVE estimerer at det vil være aktuelt å bygge 1000 nye turbiner i Norge.

I andre land er vindkraft sterkt utbygget. Danmark har for eksempel ca. 5000 turbiner og Tyskland hele 21 000 turbiner. For land som baserer sin produksjon av elektrisk energi på forbrenning av fossilt brensel, er dette viktige tiltak.

Hvordan er situasjonen i Norge?

- Mange mener at Norge i utgangspunktet har tilstrekkelig med elektrisk energi. Energisparing og modernisering av eksisterende anlegg kunne ha økt kapasiteten ytterligere. Forbruket av elektrisk energi vil trolig bare å øke moderat. Utbygging av vindkraft og såkalte minikraftverk basert på grønne sertifikater vil trolig gi et stort kraftoverskudd i 2020. Det er lite som tyder på at et slikt over-

skudd vil redusere bruken av fossilt brensel i Norge.

- Det kan tenkes at politikere både på kommunalt og rikspolitisk plan støtter vindmøller fordi de med sine roterende vinger viser at politikerne er interessert i fornybar, ren energi og at de er opptatt at klimaproblematikken.
- Det er grunn til å tro at entreprenører og produsenter av vindturbiner ser store potensialer i utbygning av industriområder som de kaller vindparker. De lager flotte prospekter der det for eksempel står «En vindmøllepark har få permanente miljømessige eller andre permanente negative effekter.» Slike prospekter tilbys kommuner som har uberørte områder og som har stort behov for tilskudd til kommunebudsjettet.
- Det er grunn til å tro at kraftleverandørene ser store muligheter for eksport av ren energi til Europa og dermed tjene stor penger. I et prospekt står det blant annet «Vindkraft for innenlands forbruk frigjør vann-

kraft for balansekraft til kontinentet. Dette øker vannkraftens verdi så mye at samfunnsøkonomisk er vindkraft svært lønnsomt i dag.» Mange stiller imidlertid et spørsmål om eksport av ren energi til kontinentet vil redusere bruken av fossilt brensel.

- Det er grunn til å tro at kommunene ser store muligheter til å tjene penger på vindkraftverk. Kommunene har derfor nesten har stått i kø for å få konsesjon på slike anlegg. At noen uberørte områder blir omgjort til irreversible industriområder, synes ikke å bekymre disse kommunene. Utbyggingen foregår jo i det godes tjeneste. Her er det den globale oppvarming som gjelder.

Det er altså et spørsmål om ønsket om fortjeneste er den store drivkraften for utbyggingen av vindmøller i Norge. Ett er i hvert fall sikkert: De områder som blir nedbygget, vil være ødelagt som natur- og friluftsområder for alltid.

Stillehavs-østers i Oslofjorden!

På oppdrag av Fylkesmannen i Oslo og Akershus har NIVA gjort en mindre kartlegging av stillehavsøsters i Oslofjorden, med fokus på områder der arten tidligere har blitt registrert, og der vi har fått tips fra publikum om at arten kan finnes. Rapporten inneholder en beskrivelse av lokalitetene og mengden av stillehavsøsters som er funnet på de ulike lokalitetene. Rapporten gir også detaljerte kart over registrerte funn og en oversikt over lokaliteter som er undersøkt uten å finne arten. Det ble registrert stillehavsøsters i syv områder i Oslo og Akershus, der det til sammen ble gjort 99 registreringer av arten. De største forekomstene ble funnet i Hallangspollen (Frogn), der arten har etablert seg med individer fra minst to generasjoner, og i Sandvika-området, der arten foreløpig finnes i mer spredte forekomster. Stillehavsøsters er ansett som en høyrisikoart på Svartelisten over uønskede arter, og den registrerte utbredelsen i Oslofjorden peker på behov for en større kartlegging og overvåking av stillehavsøsters, samt behov for å teste ut effekten av ulike tiltak for å begrense den videre utbredelsen og mulige skadelige effekter på verdifulle marine naturtyper. (NIVA v/P. Norling og E. Rinde 2010)

Om å møte et tre

Det kan være en ren zen-øvelse å sette seg ned og prøve å sette seg inn i hvordan et tre, gammelt eller ungt, skakt eller rett, har blitt slik. Hvordan har du blitt slik, kjære medskapning? Som dette:

«En grankogle falt i bakken etter et vindkast. Ti ganger hadde jorden deretter fulgt sin bane rundt solen før en rev kravlet seg opp den bratte skrenten og klorte opp nok av humuslaget til at den vesle konglen ble liggende inn mot god jord. Ennå et år gikk før snesmeltingen sørget for at den ble dekket til. Så omsider dukket spiren opp over lyngen.

Til hva? Det lille treet ante med sine sterke antenner at det livgivende sollyset var litt utenfor og bortenfor det i noen morgentimer midt på sommeren. Men det var skygge overalt, store trær sto i veien for lyset. Etter nok noen år nådde en spinkel, gulaktig spire bort til lysbunten. Endelig fikk den samlet seg noe energi og fikk tykkelse på stammen og grønne bar. Slik ble den stående og forbuske seg til den fylte hele den lille gliippa av sol. Stammen ble tykk som på et velvoksent tre, men bare halvannen meter – først en meter rett ut, og så en ball av grønt bar. En fæl marbuske ville en forstmann sagt og kappet den ned.

Slik går en førti-femti år til, mange av de små grenene var alt tørket ut. Så en høstnatt ramponerer storstormen i gammelskogen og sender overende den ene kjempen etter den andre. Uværet går over, men først neste vår er det som bakken merker de nye betingelsene. Sollyset flommer til i de tidlige morgenene. Bregnene og soppene får for mye sol og for lite dugg, og mistrives. På bakken, der ellers bare de brune barnålene lå i tykke lag, spirer lenge ventende gressfrø.

Marbusken skyter et toppskudd som i en kolossal eksplosjon av oppdemmede krefter, én meter første året, og minst én meter året etter. Den har mye å ta igjen, den halvgamle grana, før den selv blir en av kjempene i skogen.» Slik fablet jeg over et tre engang. Red.

Jørgen Stubbesitter

Johnny

Man blir et bedre menneske av å gå i skogen, sa en kjent vandrør og fotograf. Så riktig, så riktig. Man kan også bli et bedre menneske av å gå tur med mennesker som er glad i å gå i skogen, kan jeg føye til. Johnny Mørk var et slikt menneske. Vi gikk i flere år ganske ofte på tur rundt Sognsvann på tirsdager, ofte bare vi to – dog var gjerne Leika med oss, naboen glade puddeltispe. Og de to førte ved givne anledninger et umælede språk seg imellom når vi stoppet opp og satt oss på en av benkene. Det dreiet seg ikke bare om hva som måtte være i matpakken, eller pinner som kunne kastes. Deres øyeblikk av slående samspill får forbli dem imellom.

Johnny var nesten blind av sukkersyke, så han ville traske rett bak meg slik at han skimtet hvor jeg satte føttene. For sikkerhetsskyld hadde han alltid sin gule, fosforiserende vest på, og en kjepp med seg. Og diabetikerens spesialmat i ryggsekken. Han hadde også hatt et hjer- neslag som tok mesteparten av språket fra ham, men ikke vettet. Johnny hadde omtrent bare fire ord – «Ja og nei», «Takk og takk», og «Herlig!».

«Herlig» var når brisen fra vannet kjentes på huden. «Takk og takk» var når noen gjorde ham den minste tjeneste, eller når han tenkte på at han levde, og kjente lukten og lyden ute i skogen, og fikk brukt kreftene. Alltid var det verdt å leve, selv med afasi og høyresidige lam- melser. Johnny ble bare noenogfemti år gammel – en hard steintrapp på Majorstuen gjorde en brå slutt. Savnet er stort. Tanken var at jeg skulle være hyggelig mot ham, resultatet ble at det var han som var hyggelig mot meg.

De av oss som har fem sanser, foremmer kanskje ikke like godt som dem som har fått en brutal påminnelse om hva det er noe poeng å dvele ved. Det være seg egen utvikling og dannelse (et gammelm- dig ord som nå stadig dukker opp igjen) eller omgivelsenes utvikling. Lutring gjennom lidelse, skrev Dostojevski om. Et annet ord for lut- ring er forbedring, så kanskje forbedring gjennom glede også går an? Vi høres av.

Sett og saket

Det ultimate skrik

For meg viser Skrik det fryktelige øyeblikk da men- nesket forstår hva det har gjort med naturen slik at jorden blir stadig mindre levelig for alt liv. Og dette ikke lenger kan hindres.

Petter Olsen, selgeren av en Skrik-versjon, i Aftenposten 26. mai 2012

Apropos vernet av Bygdøy

Men landskapet! Det er så besynderlig unorsk! De veldige løvtreprofiler hensetter oss til Syd-England – til Somerset – eller Dorés familiebibel og bildet av Edens have.

Som gammel turgåer i Bygdøskogen er jeg etterhvert blitt motstander av at terrengløpere skal være fredet. ... Mosjon bør drives innendørs på energisykkel, og ikke senere annerledes gående og tenkende ute i na- turen.

Henrik Groth i Festskrift for Selskapet til «Bygdø Vel» 1972, gjentatt i hans Rop i ørkenen, Oslo 1980

Hundre år for turveier i Ekebergskogen

Når nå denne skogen skal videreutvikles, kan det være interessant å lese: «For øvrig kan nevnes at mange av tur- veiene i Byskogen, særlig i området ved Ekebergresta- uranten, var anlagt allerede i 1911.»

Lokalhistorie 3. Medlemsblad for Bekkelagshøgdas lokalhistoriske for- ening, side 34

Svært fristende å nevne

Det er ikke lett å forstå hvorfor en høyt kvalifisert forvalt- ning som den norske skal måtte lene seg så sterkt på konsulentbransjens halvkompetanse.

Rune Slagstad i Morgenbladet 29. juni til 5. juli 2012

Oh, løvetann

Saften av russisk løvetann kan brukes som fornybar kilde til rågummi for bildekk.

Bridgestone ifølge Motor, juli 2012

Vårt omdømme internasjonalt

Når en hval ser en nordmann uten harpun, går den straks til angrep,

spøkte Hillary Clinton så Aftenposten hørte det – gjengitt 2. juni 2012

Man blir et bedre menneske av å gå tur i skogen

Sverre M. Fjeldstad på NRK1, 18. juni kl. 18.30

LOKALLAG I NOA

Send rettelser til red.

Naturvernforbundet i Asker:	Jan Häusler, Brusetteveien 97, 1395 Hvalstad, 92463095, asker@noa.no
Naturvernforbundet i Bærum:	Bjørn Kåre Salvesen, Bankv. 15 A, 1362 Hosle, 97676690, bjorn.salvesen@c2i.net
Naturvernforbundet i Fet:	Liv Grøtvedt, Rovenveien 47, 1900 Fetsund, 92097204, liv.grotvedt@gmail.com
Naturvernforbundet i Lørenskog:	Unni Aas, Løkenkollen 11, 1473 Lørenskog, 67902810, unniaas@getmail.no
Naturvernforbundet i Nannestad/Gjerdrum:	Kåre Homble, Sør-Kringler, 2030 Nannestad, 92696375, k.homble@online.no
Naturvernforbundet i Nes:	Marit Frøystad, Myrullveien 4, 2150 Ames, 92463277, nes@naturvernforbundet.no
Naturvernforbundet på Nesodden:	Peter Schøllberg, Pb 251, 1450 Nesoddtangen, 66914850, pschjo@hotmail.com
Naturvernforbundet i Nittedal:	Hiltrud Hemmersbach, Marja Olsens vei 2, 1481 Hagan, 67079544, hiltrud.hemmersbach@c2i.net
Naturvernforbundet i Oppegård:	Mariella Memo, Pb 291, 1410 Kolbotn, 66807841, marimemo@online.no
Naturvernforbundet Oslo Nord:	Christian Børs Lind, Hansemyrveien 12, 0880 Oslo, 90577182, chrblind@gmail.com
Naturvernforbundet Oslo Vest:	Georg Michael Reiss, Zinoberveien 27, 0758 Oslo, 90142331, gmreiss@online.no
Naturvernforbundet i Oslo Øst:	Magnus J. Delsett, Christies gate 20 B, 0577 Oslo, 99326026, magnus.delsett@gmail.com
Naturvernforbundet i Skedsmo:	Elisabet Bolstad, Pb 27, 2001 Lillestrøm, 47623917, elisbo@gmail.com
Naturvernforbundet i Ski:	Stein Kr. Martinsen, Pb 232, 1401 Ski, 93081173, gaupstein@online.no
Naturvernforbundet i Vestby:	Kristian Vahl Østbye, Uglevn 15, 1555 Son, 64950099, kristobye@gmail.com
Naturvernforbundet i Ås:	Hans Erik Lerkelund, Pb 130, 1431 Ås, 64963999, lerkelund@hotmail.com
Studentlaget i Ås:	Lise Häusler, Drøbakveien 65, 1430 Ås, 92463095, lisehausler@gmail.com

Kontaktpersoner i kommuner uten lokallag

ENEBAKK: Kjell Arild Ødegård, Vestbyveien 69, 1914 Ytre Enebakk, 473 82 810

FROGN: Sylvi Ofstad Samstag, Badehusgaten 15, 1400 Drøbak, 64 93 59 43, s-ofstad@online.no

SØRUM: Helge Njaa, Brinken 2, 1920 Sørumsand, 63 82 79 33

Velkommen etter,
sa en liten
grevling, som vet
hva økologisk
dannelse er.

Økologisk dannelse

Dette begrepet tiltrakk seg straks oppmerksomhet. Vi, de frelste, vet selvfølgelig at man seiler mot undergangen på første klasse, og prøver så godt vi kan å forkynde budskapet, og kanskje også leve etter det selv, innimellom. Forandringen, omveltningen, må komme nedenfra. Fra regjeringskontorene kommer bare brosjyrer og avgifter vi tåler så inderlig vel. Lite kan gjøres før det er stemning for det. En pedagog og en filosof (tør være kjent fra våre spalter) etterlyser en politisk handlekraft og et personlig engasjement. Nølingen forklares med endringene i 1970-årene. På godt og ondt falt da autoritetene. Faste normer ble svekket. De idealistiske 68-erne oppdro sin barn til normløse frihet. Disse igjen grep begjærlig egeninteressen og egoismen i selvutviklingen. Ikke fellesskapet, men ens egen lykke og suksess ble drivkraften. Klarer du deg økonomisk, er du vellykket. (Den protestantiske etikk, slår denne om-taler.)

Motkrefter må settes inn, fellesskapets verdier – vi er en del av naturen hvor alle er avhengige av alle. Det det egentlig dreier seg om er hva vi kan tillate oss overfor naturen, uten å krenke andre veseners rett til å opprettholde sin egenart og følge sin natur.

Hvordan få det allment anerkjent? Her er det bokens tittel kommer inn. Angsten for oppdragelse. Slik jeg leser boken, må vi igjen tåle at noen vet bedre. Foreldre og lærere må igjen kunne få lede, ikke autoritært, men gjennom å overbevise. Det er spørsmål om å løfte blikket fra det nære og private til å ta innover seg samfunnstilstanden med blant annet miljøproblemene. På den måten kan aksepten komme nedenfra. Red.

Per Bjørn Foros og
Arne Johan Vetlesen
Angsten for oppdragelse
Et samfunnsetisk perspektiv
på dannelse
Universitetsforlaget,
Oslo 2012
275 sider

Øyeren og elvene

Praktiserende geofysiker, interessert fugletitter og eier av en kajakk – det er ingen dårlig bakgrunn for å skrive om elvene inn til Øyeren. Så midt man kan komme i NOAs nedslagsfelt. Hit transporteres det aller meste av Østlandets forvitningsmasser.

Sverre Solberg har fra før av skrevet boken om Leira fra Hadeland til Øyeren (2007), og vist oss vegetasjon, geologi, kulturhistorie og industri, og ikke minst fortalt oss muligheter for fotturer og padleopplevelser. Den skaffet ham ry som medrivende forfatter av elvebøker.

Det er ikke mer enn rett og rimelig at den samme dedikerte person, bosatt i Lillestrøm, utvider perspektivet. Det har da også blitt en bok om alle entusiastene – de som bevarer dyre- og fuglelivet (sangsvanene er fredet i Vorma), restaurerer dampmaskiner og fløterutstyr, og får gjenåpnet sluser. Hvor det er fisk for fluestanga røpes også.

Hurdalssjøen oppleves som et innhav i taigaen, Andelva flyter bedagelig. Stille kulper, det er for få stille kulper i verden, skriver Sverre. Ved Nes møtes leirholdige Vorma det klare vann fra Glomma. Fra mytisk tid har man fryktet at Udnes kirke skal skli ut med leirmassene. «Før at vara så tokig måtte man vara nordmann», refereres Rolf Edberg, da han forsto at Svillet skulle demmes opp. Så tokig var man heldigvis ikke. Elvene kompletteres med Leira, Nitelva, Losbyelva, Sagelva, og restene av Ellingsrudelva.

Medutgiver Øystein Søbye står for de aller fleste fotografiene, og utvalget, alle fremragende og enkelte aldeles enestående. Red.

Sverre Solberg og Øystein Søbye
Øyeren og elvene
KulTurforlaget, Fetsund 2012
266 sider, stort format
Innbundet, rikt illustrert

B

NORGE P.P. PORTO BETALT

Bestill allerede nå vår tradisjonelle kalender for neste år! Planleggingen tilsier at det blir like mange flotte fotoer som i fjor. Som tidligere blir det turbeskrivelser med kart til nye spennende områder i Osломarka. Kalenderen er altså noe langt mer enn en vanlig kalender. Den er en turbok som mange vil ha glede av i flere år fremover både sommer og vinter.

Kalenderen koster kr 119,- for medlemmer og kr 154,- for ikke-medlemmer, pluss porto og et lite ekspedisjonsgebyr. Kommer du innom Vøienvolden i kontorets åpningstid (mandag til fredag kl.10-14) når kalenderen er klar for utsendelse, slipper du porto og gebyr. Kvantumsrabatter gis ved kjøp av flere eksemplarer som angitt nedenfor.

Send bestilling til noa@noa.no eller på telefon 22 38 35 20. Går alt som planlagt, vil kalenderen være klar for utsendelse i begynnelsen av november.

MARKAKALENDER 2013

Hvorfor ikke la Markakalenderen bli din julehilsen til familie og venner? Ved kjøp av kalendere bidrar du til NOAs arbeid for blant annet å ta vare på Marka, eventyrskogene og våre grønne lunger.

Markakalenderen utgis av NOA

kr 119,-^{pr stk}

medlemspris

Kalenderen måler 21 cm X 29 cm

Støtt NOAs arbeid for å sikre Marka. Kjøp Markakalenderen for 2013!

- Medlemmer:**
- 1 eks. kr 119,- pr stk.
 - 2-4 eks. kr 109,- pr stk.
 - 5-9 eks. kr 99,- pr stk.
 - 10-19 eks. kr 89,- pr stk.
 - 20-49 eks. kr 79,- pr stk.
- Ikke-medlemmer:**
- 1 eks. kr 154,- pr stk.
 - 2-4 eks. kr 144,- pr stk.
 - 5-9 eks. kr 134,- pr stk.
 - 10-19 eks. kr 124,- pr stk.
 - 20-49 eks. kr 114,- pr stk.

Jeg bestiller herved eksemplar/er av NOAs MARKAKALENDER 2013. Medlemspris er kr 119,- pr stk. Ikke medlemmer betaler kr 154,- pr stk. Porto og ekspedisjon kommer i tillegg. Det gis rabatt ved kjøp av mer enn 1 kalender.

.....
Navn

.....
Medlemsnummer

.....
Adresse

.....
Postnummer/Sted

Adressaten betaler for sending i Norge

Naturvernforbundet i Oslo og Akershus Svarsending 2209 0091 Oslo